

Motion till riksdagen

1989/90:Jo858

av Roy Ottosson m.fl. (mp)

Bättre miljö i Västernorrland

Västernorrlands län omfattar de två landskapen Medelpad och Ångermanland och kan sägas vara Sveriges geografiska mittlandskap. Därav turistslogans som "Mitt-län". Sveriges geografiska mittpunkt brukar anges till berget Flataklacken i Medelpad.

Länets naturgeografi domineras av berg- och kullterräng och flera stora älvdalar. Det är därför det mest kuperade länet utanför fjällkedjan. Här finns såväl landets brantaste kust ("Höga kusten") och höjdskillnader på över 400 meter i Indalsälvens dalgång.

Det omväxlande landskapet är grunden till den oerhörda variationsrikedom som naturen bjuder på. Här finns såväl mellansvenska lundar som fjällskogar!

Hotade vattendrag

Men Västernorrland är också ett län som har fått betala ett högt pris för landets välfärd.

Hela 95 % av vattenkraften är utbyggd i länet, och elkraften skickas till stor del söderut – bara Sollefteå kommun står för hela 16 % av landets vattenkraft! Därigenom har det tidigare synnerligen mycket rika älvfisket på främst lax och havsöring helt slagits ut som näring betraktad. Ett begränsat sport- och fritidsfiske finns i älvmyningarna och i vissa ännu ej exploaterade biflöden och forsar. Exploateringshotet kvarstår dock på olika sätt, bl.a. genom planer på minikraftverk, förstärkta dammbyggen och kraftigare reglering. Därtill kommer den ökande försurningen i de mindre vattendragen.

Därigenom hotas inte bara människors livskvalitet, fritidssysselsättningar och kultur. Eftersom det rör sig om de sista kvarvarande naturliga vattendragen av sin art, så är det också en lång rad växter och djur som är direkt beroende för sin överlevnad av dessa naturliga miljöer.

På många håll i länet pågår försök från exploatörer som vill ta den sista droppen. Det folkliga motståndet är kompakt – och vi kan bara instämma.

Dessvärre är den socialdemokratiska regeringen en synnerligen opålitlig miljövårdare. Länsstyrelsen beslutade att göra naturreservat i Gideälven för bl.a. att rädda vad som räddas kan för uttern, men regeringen upphävde beslutet! Samma sak verkar vara på väg med Meåforsen eftersom regeringen kortat ner tiden för det interimistiska reservatet. Listan på hotade vatten-

drag i länet är lång: Inviksån, Bollstaån, Kramforsån, Gädeå, Laxsjöån, Husån, Vigdån, Finnån, Haverö strömmar, Meåforsen, Uman, Mångmanån, Nätraåns övre del och Gidcån uppströms Björna.

Mot. 1989/90
Jo858

Vi kräver att alla dessa exploateringar stoppas. Vattenutbyggnadsepoken måste få sitt slut – vi har redan tillräckligt med utbyggd vattenkraft!

Haverö strömmar måste skyddas!

Haverö strömmar i Ljungan hotas av ett vägbygge och nya dammbyggen som ska ersätta gamla trädammar. Detta trots att strömmarna med alla sina öar och översilningsmarker är interimistiskt naturreservat. Företaget som äger de gamla trädammarerna hävdar att de inte kan renoveras utan dessa ingrepp. Kritikerna, dvs Änge kommunfullmäktige, miljörörelsen m.fl., har däremot visat att en pietetsfull renovering är möjlig liksom att det är fullt möjligt att genomföra detta utan att bygga en väg genom naturreservatet.

Regeringen har tidigare undantagit Haverö strömmar från kraftverksutbyggnad. Skälet är att de mycket stora naturvärden som finns i och kring strömmarna skulle lida alltför allvarlig skada. Sålunda finns utter i strömmarna vintertid, och Sverige har bl.a. genom Bern-konventionen för skydd av hotade arter och deras livsmiljö förbundit sig att skydda bl.a. utterns livsmiljöer.

Den planerade vägbyggnationen och dammrenoveringen ger skador som till väsentlig del är desamma som ett kraftverksbygge skulle ha gett. Ändå har regeringen ännu inte kunnat fatta beslut i frågan, vilket vi finner märkligt och inkonsekvent. Vill man verkligen skydda strömmarna vore det inget problem att avslå exploateringsföretagets krav på vägbygge, och i stället förorda något av de förslag som framställts av kommun, länsstyrelse eller miljörörelsen.

Indalsälvens delta

Indalsälvens delta är landets största havsdelta. Det är också den största kvarvarande resten av den naturmiljö som tidigare var knuten till främst Indalsälven. Älven är numera kraftigt utbyggd och dämnd. I deltat återfinns många av de växter som som förr var allmänna längs hela dalen. Det gäller såväl den lilla och hotade ävjepilörten som det mycket sällsynta klådriset (som är landets enda tamarisk). Deltat är också en viktig rastplats och häcklokal för flyttande fåglar av olika slag, varav många är hotade, sällsynta och upptagna i bl.a. Bern-konventionen. På flera av deltats öar finns numera mäktiga lövskogar (mest al) som rymmer en alltmer hotad flora och fauna. Särskilt stor uppmärksamhet har en litet fåtal observationer av den akut utrotningshotade vitryggiga hackspetten rönt.

Likväl tillåts nu att europaväg 4 byggs rakt igenom hela deltat! I anslutning till vägen planeras numera turistanläggningar, industriområde, konferenshotell m.m. Midlanda flygplats ligger sedan tidigare i övre delen av deltat på den största ön, och exploatörerna drömmer uppenbarligen om en utveckling lik den kring Arlanda.

Jag anser självklart att dessa exploateringar ska stoppas omgående.

Hotade skogar

Det är långt kvar till enprocentsmålet för skydd av naturskog i Västernorrland – trots att det hör till landets skogsrikaste län och trots det ökade skydd som kommit med inrättandet av Skuleskogens nationalpark och flera naturreservat under 80-talet, ligger skyddsgraden under skyddsgraden för riket som är knappt 0,4 %.

Jag anser därför att fler skyddsvärda skogsområden måste skyddas i länet. Till att börja med borde alla de områden skyddas som fanns med i naturvårdsverkets stora utskogsinventering i början på 80-talet. I vissa fall borde det också vara möjligt att utvidga SNV:s gamla förslag.

Dessutom bör man på allvar undersöka möjligheterna att bilda en stor nationalpark i någon av de stora älvdalarna. En möjlighet är att utvidga Sundsjöasens naturreservat till en Indalens nationalpark. Man skulle då få köpa in även hyggen m.m. Med tiden kommer dock urskogen från Sundsjöasen att sprida sig i hela området.

Försurningen

Försurningssituationen är mycket allvarlig i stora delar av Västernorrland. Det sammanhänger med låg motståndskraft i jordarna, stora utsläpp i regionen och en betydande import av luftföroreningar från Centraleuropa. Kalkningsprogrammen, som redan är omfattande, hinner inte längre med. Större satsningar på kalkning krävs bl.a. från statsmakternas sida.

Även skogsskador som beror på luftföroreningar finns lokalt i länet. Omfattningen är totalt sett liten, men med tanke på den fortgående markförsurningen kan även skogen drabbas i stor skala i framtiden. Det är därför angeläget att statsmakterna väsentligt höjer sin ambitionsnivå såväl nationellt som internationellt vad gäller att minska utsläpp av försurande ämnen.

Sundsvall – miljöskyddsområde

Sundsvall är ökänt för sin dåliga luft. Staden håller tillsammans med Göteborg tätén i luftföroreningsligan. Det beror såväl på industrierna runt staden som på den till Sundsvall starkt koncentrerade vägtrafiken.

Det finns därför all anledning att ställa särskilda miljökrav på trafik, industrier och annat i just Sundsvallsområdet. Staden borde bli miljöskyddsområde, och miljökvalitetsnormer och andra specialbestämmelser för att minska utsläppen borde införas.

För närvarande arbetar en av regeringen utsedd miljödelegation med miljöfragorna. Det borde inte förhindra att man redan nu gör Sundsvall–Timråområdet till särskilt miljöområde. Delegationen skulle då kunna få tilläggsdirektiv att närmare utforma särskilda regleringar och styrmedel för miljöskyddsområdet.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att vat-

tenkraftsutbyggnadsepoken bör vara slut och att de i motionen uppräknade hotade vattendragen skall skyddas från exploatering.¹⁾

Mot. 1989/90
Jo858

[att riksdagen beslutar att Haverö strömmar skall skyddas från vidare exploatering i enlighet med vad som anges i motionen.¹⁾

[att riksdagen beslutar att Indalsälvens delta skall skyddas från vidare exploatering i enlighet med vad som anges i motionen.¹⁾

1. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om utökat skydd av skog,

2. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om ökad kalkning m.m. mot försurning i Västernorrland,

3. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om att göra Sundsvall–Timrå-området till särskilt miljöskyddsområde.

Stockholm den 25 januari 1990

Roy Ottosson (mp)

Eva Goës (mp)

Åsa Domeij (mp)

¹ 1989/90:Bo550